

תקמג. כשבאין לתקן בית הכנסת אז אדם שהוא מתפלל בו צריך לחשוב תחילה שלא יבנה שיהיו מנאפין ונואפות שם ואם כבר בנוי אל יתפלל שם אם איפשר במקום אחר וכן במקום שהוא ע"ז או בית המשתה לפריצים ומחלוקת ואם האמר על ירושלים כתי' (ירמיה ו יא) המערת פריצים היה הבית הזה ואין לעתיד לבא במקום שהרגו כהן ונביא ואין תהיה שיקבל תפילת ישרי לעתיד לבא (א) אין יצר הרע לעתיד ועוד כתיב יבוקש עון (בית) ישראל ואיננו וגם אלה תשכחנה. **תקמד.** אין יתכן (א) שמיטות רבע זונה במקום מקודש וכן לקח כרובים הלא בני אהרן נכנסו לפני ולפנים ומתו (ב) ונכחד נצר נכנס אלא שום חלול בקדש לא יהיה אם לא יהיה תחילה על ידי יהודים הרגו במקדש כהן ונביא וגם הביא סמל המקנה בפנים עד שגרמו לשכינה להסתלק ואחר כך באו נשים פריצים (ג) ונכחד נצר שהגלה ארון לכבל (ד) אליבא דר' אליעזר לא יותר דבר אפי' דיבור למה לא נכשל כמו פלישתים (ה) כשהביאם שנער בית אלהיו לשבח לע"ז מפני שמלך חכם היה ולא (ו) נילה את הארון ולא נילהו ולא העמידו אצל גל וגם לא שימש בכלי קדש (ז) כמו בלשצר ואין יתכן ספר תהלים שרוד המלך עשאו לשם שמים ומסרו ללויים לשורר בקרבן ונלחים אומרים אותו לע"ז לפי שפריצי ישראל היו מזמרים אותו במשתיהם שנא' (עמוס ו ה) כרויד (ח) עשו להם כלי שיר וכתבי' (ישעיה ה יב) כנור ונבל תף וחליל ויון משתיהם וכיון שבעונם נעשה מעלה עליהם כאילו למדום לנלחים על מנת לאומרו לפני ע"ז ואין יתכן שאומות העולם (ט) היו עובדי ע"ז (י) ואין רוח הקדש בעולם להיות נביאים בעולם בבית שני (יא) מפני שבבית שני נשחט יצר ע"ז וכשהיו אותות נביאי הבעל אם לא היו נביאי ה' (יב) עושים היו נהפכים לע"ז וכשנשחט יצר הרע של ע"ז כבר לא היה צריך לנביא ועוד שכבר כל רוח הקדש שנגזר להשרות כלול בכ"ד ספרים וגם בתורה שנא' (דברים ל יב) לא בשמים היא. ובאו נביאים וכתובים ופירשו שנא' לא בשמים היא.

שבת ה' החכם התחיל לפרש ספר יצירה.

תקמה (א) כל זה ניסיתי בחכמה אמרתי אחזמה והיא רחוקה ממני: אני שבת ב"ר אברהם המכונה (ב) זולגו הרופא. בעזרת אל חי לעד הנותן חכמה ותבונה ודעת בקשתי למצוא (ג) דברי הפץ ונוהרתי לעשות ספרים הרבה ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה (ד) על אשר נרמו העונות (ה) והגלוני (ו) מארץ מולדתי בעיר המכונה אַוְיָרָם על ידי חיל ישמעאלים בשני בשבת (ז) כתי' ימים (ח) לחדש תמוז שנת ארבעת אלפים (ט) ושמונים וחמש לבריאת עולם בשנת אחת עשרה למחזור

תקמג. (ב) סוכה ז"ב א'.

תקמד. (א) גיטין נ"ו ב'. (ב) אולי צ"ל נבזראדן והוא ג"כ בגיטין שם. (ג) דה"ב ל"ז וי"ד. (ד) שקלים פ"ז היא יעוין בבלי יומא ז"ג ב'. (ה) ר"ל נבוכדנאצר כמ"ש ויביאנו בבלה דה"ב ל"ז וי"ד. (ו) צריך תיקון ואולי צ"ל לא הכלה את הארץ להעמידו אצל כל. (ז) דניאל ה' ב' ומגילה י"א ב'. (ח) לפנינו חשבו. (ט) אולי צ"ל לא היו. (י) סוטה מ"ח ב'. (יא) יומא ס"ט ב' ויעו"ש. (יב) צ"ל לישראל היו.

תקמה. (א) כל זה נדפס אצלנו בהקדמות של ר"ש לספר יצירה. (ב) צ"ל שמי דונולו. (ג) לפנינו ליתא אבל נמצא בנוסח הנדפס במלוא הפנים צד 30. (ד) במ"ח "עד". (ה) לפנינו והגליתו ובמ"ח ודגלתי ומגיה רא"ג כי צ"ל והגליתו. (ו) לפנינו: כעיר אורס ארץ מולדתי, ובמ"ח מעיר ח"פ: ג"ל שהכותב לא ינקד יפה והצרי צ"ל תחת הוי"ו והיא Averse במרחק ג' שעות לדרום מעיר קאפואה וכן לצפון מנעאפאל ושם נולד א"כ לא כמו שמעתי ביסציאני שנוולד במארענט ששם נפדה משביו. (ז) צ"ל בשעה רביעית ליום בכוכב מאדים. (ח) לפנינו: לירח. (ט) צ"ל

ספר חסידים

(י) רמו ונהרגו עשרה (יא) צדיקים ורבנים וחכמים וזרונותם לברכה ר' חסדיה ב"ר חננאל הגדול הצדיק (יב) קרובינו קרוב לזקני (יג) הנקרא ר' יואל (יד) ור' אמנון ור' אוריאל (טו) ור' מנחם ור' חייא (טז) ור' צדוק ור' משה ור' דוד ור' ירמיה (יז) וזקנים חסידים ראשי הקהל מנהיגי (יח) הרור ותלמידים רבים וטף נשים רבים וזר כלם לברכה ולחיי העולם הבא. אמן. ואני שבתי נפדתי (יט) בטרשן (כ) מן ממון אבותי (כא) וזרונותם לברכה בן שנים עשרה (כב) ואת אבותי וגם קרוביי (כג) גלו בארץ (כד) פלומרא ובארץ אפירקיא ואני נשארתי (כה) בארץ שתחת מלכות רומיים (כו) פלטיאל נשבה מעיר אוירס ממדינת לונברדיאה עם אותם חסידים שנשבו בים בספינות והיה בספינה זקן אחד ואמר לו פלטיאל הנער אוי לך כי כדאי שתתגרל אתה גלינו כי חלמתי והנה אילן גדול מן הארץ ועד לשמים ואתה עולה על ראשו וכשבאו הספינות לנמל נכנס פלטיאל לבית חכם אחד רופא מומחה ויעקב שמו והיה רופא של מלך וזה פלטיאל חריף והיה מסמם בשמים [ע"ב] ולמד כל הרפואות לימים מת יעקב החכם והמלך חלה וחש בראשו שלח אחר יעקב ואמרו לו מת ושאל אם הניח בן או תלמיד בא פלטיאל לפניו אמר לו המלך לא אשתה סממניך כי נער אתה אמר לו פלטיאל אמשח רגליך ותזיע ואמרו לו אל המלך זה בזבן. ושחק פלטיאל שאל לו הסמך למה תלעני עלי הלא אין לשחוק לפני אמר לו הסרים הזה תמיה על משיחת הרגל והיאך נסתרם זה למטה בביציו ונפל לו זקנו מלמעלה: ונתרפא המלך ונידלו למאד לאחר ימים מת המלך והיו לו שנים בנים הבכור שונאו של פלטיאל אמר לו פלטיאל תתנבר ותמלוך כי כל השרים אוהבים אותך חוץ מכושי פלוני אוהב אחיך נשלח אחריו ונייעצוהו להרוג אחיך ובוזה תתרגע לו וכן עשה לימים עסק פלטיאל ונהרג הכושי ונתגדל פלטיאל וביקש מן המלך לבנות בית המקדש והיה מלא אשפה מימות טיטוס הרשע ולא נתן המלך רשות לפנותו כי אם עד הצהריים והלך פלטיאל וקיבץ בחורי ישראל והוא בעצמו סינהו עמהם ובנאוהו והיו מתפללים בו ימים רבים ופלטיאל המליך בנו באלכסנדריא ברשות המלך ושם בנו יעקב לימים הוציאו מת והספידו לפני המפקידא וכשהרגישו הישמעאלים שמלכו יהודי רצו להרוג את יעקב ובא המלך הגדול ורצה להורשה כולה: ולאחר כמה שנים רצו שני פרנסי ישראל להשתורר זה על זה וליל כפורים היה והכו זה את זה אמר מלך ישמעאלים אמת אין מול לישראל להתפלל כאן וצוה להחריבה עד יערה רוח ממרום לבנותה בכבודו.

תקמו. (שמות לט מג) וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' (א) את משה ויברך אותם משה (ב) שתשרה שכינה וזי מסתפק היה משה והלא אמר לו (שם כה כב) ודברתי אתך מעל הכפרת וגו' (שם כט מג) ונקדש בכבודי (שם שם מה) ושכנתי בתוך בני ישראל אלא כך אמר שתשרה שכינה במעשה ידיכם ולא במקום אחר ולכך לא דיבר עמו אחר כך בהר סיני אלא באהל מועד הבונה בית הכנסת יתפללו שתהא התפילה שיתפללו בה שתהא לרצון דבר

ושם מאות. (י) לפנינו: רמ"ז ובמ"ח: רמ"א ומגיה ח"פ: המספרים אינם מסכימים ונראה שצ"ל רמ"ז. (יא) לפנינו: רבנים חכמים וצדיקים. (יב) לפנינו: צ"ל ובמ"ח: נ"ע. (יג) לפנינו ליתא. (יד) לפנינו: נ"ע ובמ"ח ליתא. (טו) לפנינו: רבי הצדיק ובמ"ח: ה"ר הצדיק ז"ל. (טז) במ"ח: ור' משה ור' דוד ור' צדוק ור' ירמיה. (יז) לפנינו: ור' נוריאל ובמ"ח: ור' אוריאל. (יח) במ"ח: העיר רבנים ז"ל לחיי הע"ה אמן. (יט) במ"ח: בטרטגיי ובהערה י"ד; צ"ל טרנטגיי. (כ) שם: מממון. (כא) שם ליתא ז"ל. (כב) שם: שנים. (כג) שם: ז"ל. (כד) שם פלומרא. (כה) שם: בארצות אשר תחת. (כו) כל הספור הזה עד סוף הסימן לא מצאתי במקום אחר, ובמקומות אחרים הוא קשה להבין.

תקמו. (ב) צ"ל בן עשו ויברך. (ג) תוספתא מנחות פ"ז ספרא פרשה שמיני פ"א ספרי פנחס פסיקא קמ"ג במדבר רבה פ"ב.

אחר ויברך אותה לא נאמר אלא ויברך אותם האומנים שנוהרו ועסקו בכל כחם מיכאן שצריך לברך את האומנים כשעושים באמונה ובזריות ואפי' בשכירות.

תקמו. (ב) כל התפילות והברכות תקנו בלשון רבים שאלו היו בלשון יחיד יהו נראין כאלו לשוא כי איך יתכן שהעבד יאמר אשר בחר בי מכל העמים ורוממני

מכל לשון וקדשני לכך כשהברכה מתוקנת בלשון רבים או אין קשה וכן אם היה אומר שהחייני וקיימני והניעני לזמן הזה איך יתכן למרי נפש שבו ביום מת לו מת ואיוב אמר (איוב ג כ) למה יתן לעמל אור וחיים למרי נפש ואיך יאמר ברוך שהחייני וקיימני והניעני לזמן הזה וכיון שיאמר שהחייני וקיימני והניעני לזמן הזה לא בשבילו לבד אלא בשביל אחרים.

תקמו. (ג) (א) יש חסידים מהראשונים שלא היו אוכלים שום חרש בין שבעה עשר בתמוז לט' באב אמרו האיד נברך שהחיינו וקיימנו והניענו לזמן הזה ויש שהיו מברכים על פרי הדרש כשנזרמן להם בשבתות שבין י"ז לט' באב ואמרים להם הלא מאתמול היה לכם לברך שהחיינו כשראיתם אותו (ב) כדרך יהודה כשראה קרא חרתא והוא אומר לא כי אלא כשאכלו (ג) ותיקנו (ד) כל הברכות כולן לשון רבים כגון רפאינו ברך עלינו שאם אין אדם חולה צריך להתפלל על אחרים וגם אם יש לו תבואה ואינו דואג אם יהיה לו רעב אעפ"כ צריך להתפלל בשביל אחרים כי (סנהדרין כ"ז ב') כל ישראל ערבים זה בזה ונכשל אחד בחטא אחיו ונתיב (ויקרא יט יח) ואהבת לרעך כמוך.

תקמו. יש מקשים איך יתכן שתיקנו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר אשר יצרתה היה לו לומר כיון שאמר אתה וכן ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו היה לנו לומר אשר קדשתנו וכן ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר הכין מצעדי נבר אשר דכנתה היה לו לומר. והתשובה לפי שכתב (תהלים קמה יא) כבוד מלכותך יאמרו ונבורתך ידברו צריך לדבר כאילו מרבר פה אל פה ואחר כך אומר (שם שם יב) להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו כאילו על ידי אחר וכן הרבה כיוצא בו. מה שאומר ברוך [דף נ"ח] אתה ה' אלהינו מלך העולם הרי אמר אתה ואחר כך אומר אשר בחר בנו ואינו אומר אשר בחרתה אשר קדשנו ואינו אומר אשר קדשתנו שמהפכין הלשון ובחתימה אומר ברוך אתה שכן מצינו שאמר דוד כבוד מלכותך יאמרו אצל וחסידך יברכוך הרי צוה שיאמרו ברוך אתה ה' אלהינו מלך ומה שאומרים העולם על שם כבוד מלכותך מלכות כל עולמים להודיע לבני אדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו ולא אמר מלכותך גבורותיו ולא אמר גבורתך כמו שאמר בפסוק אחר ונבורתך ידברו מכאן שצריך לומר אשר בחר בנו ואשר קדשנו ולא אשר בחרתנו ולא אשר קדשתנו ושאר ברכות כיוצא בו כבוד מלכותך תחילת הפסוק כנגד בית בנוי וכבוד הדר מלכותו סוף פסוק רמו לבית המקדש חרב שהרי כתיב ברוך כבוד ה' ממקומו ולא אמר ממקומך משני שכל זמן שבית המקדש בנוי היו יודעים אנה מקומו עכשיו שהוא חרב לא נודע מקומו ולעתיד יחזור למקומו לכך נאמר מלכותך ולעולם הבא מלכות כל עולמים ואז תחזור העשרה ליושנה (ישעיה ב יא) ונשגב ה' לבדו (זכריה יד ט) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

(ה) חסמו"ג. ונזלל לנזיל קי' תקי"ח וקי' תתכ"ג. (ז) חסמו"ג. (ג) ע"כ סימן חסמו"ג. (ד) חסמו"ג. (ה) חסמו"ג וקי' תתכ"ג.

תקמו. (ה) מובא בש"ע או"ח סי' תקנ"א סי"ז. (ג) עירובין מ' ב'.

תקן. למה אומרים בשמיני (א) את יום שמיני חג העצרת הזה למה אין אומרים את יום חג השמיני כמו את יום חג הסוכות מפני שלשון הכתוב הוא חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות וכתוב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת ומה שאומר חג (ב) כמו שכתוב (ויקרא כז מא) בחדש השביעי תחוגו שאם לא חגג ימי סוכות באותם שבעה יבוא ביום השמיני יכול כל החדש לתשלומין תלמוד לומר אותו אותו ולא תוצה לו הרי כל שמבעו חכמים בברכות או בתפילות אין לשנות כי הם לא תיקנו תיבה אחת על חגם אלא טעם יש כמה תיבות כמה אותיות כמה קולות כולם נבחרות למעין.

תקנא. לא ישנה אדם את הברכות ממטבע (א) שרוב העולם רגילים לומר המבריל בין קדש לחול בין ישראל לגוים והיה אחד אומר בין ישראל לעמים אמר לשון הכתוב (שם כ כו) ואבריל אתכם מן העמים להיות לי ואחרים אמרו הרי בכל ספר אומרים לגוים שהרי (ב) ר' יהודה שעשה הפיש יקר יום השבת תגדיל בכרית שלום וחיים וקדשתו ויהי מבריל בין ישראל לגוים (ג) ואומרים דבר לשון לרמות ימיהם ליום קדשי. אדום (ד) מקדשין ליום ראשון ערב (ה) מאחר ליום ששי. (ו) תענו לקדר האמת ודישון (ז) אך בעלי ישיא. ידמו עדים לעדיים המתים אל החיים וקדשתו ויהי מבריל בין ישראל לגוים.

תקנב. מי שאין לו הדם חדש ללולבו אע"פ שאמרו יבש פסול יברך עליו בסוכות (א) כדרי יהודה לסמוך עליו בשעת הדחק שאם לא יעשה לולב לשנה אחרת לא יהיו חוששין נמצאת מצוה אבודה מישראל אבל לתפילין וציצית שבכל יום מחוייב לברך עליהם אל יברך עד שיהיו מתקנים כהלכה.

תקנג. (ישעיה נה יג) יעלה הדם והיה לה' לשם לאות עולם לא יכרת (שם נו א) שמרו משפט ועשו צדקה (שם שם ב) שומר שבת מחללו (שם שם ד) ישמרו את שבתותי סמכם לומר לך ששבת צריך להרם כל שומר שבת מחללו מחול צריך הדם כשמבריל ואם יש לו הדם שהוא יבש ואינו מריח יעשפנו דברים שמריח מהם ועליהם יברך ברכתם. (במוצאי) שבת לא יקח עץ ששמו קין בלשון אשכנז להדליק לברך עליו מפני שריחו רע ואז צריך להריח ריח טוב כמו שכתוב בספר חשבונו.

תקנד. וילמוד אדם ברכות על כל מין ומין כברכתו שהרי כתוב (שם סא ט) וגודע בנזים ורעם וצאצאיהם בתוך העמים כל רואיהם יכירו כי הם זרע ברך ה' זרע שמברך ה' יהא מבורך הרי באדם (א) כתוב (בראשית יב ג) ואברכה מברכך כל שכן כשמברך את ה' שיהא מבורך לך נאמר ברך ה' ברוכי ה' וגודע בנזים ורעם שאין מתחתנים בהם וצאצאיהם בתוך העמים שאין הולכים במחולות שלהם (ב) וגזרו שלא יהו מצויים אצל קטני האומות משום משכב זכור ואין אוכלים מאכלם ולא משקם

(ה) נזכר ס' סח"ז.

תקנ. (ב) כן פסק הב"י בש"ע א"ח סי' תרס"ח ס"א וע"ש בש"ז סק"א. וכן כתב הכלבו סי' נ"ב והשבלי הלקט סי' שצ"ב. (ג) חגיגה ט' א' ויותר היה לו לרבנו להביא לשון הירושלמי חגיגה פ"א ה"ז: וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים וכי שבעה הם וחלל שמונה הם אלא צא שבת מהם שכבר למדנו שאין חגיגה דוחה שבת ומה ת"ל "תחגוגו" אלא מלמד שיו"ט האחרון תשלומין לראשון הרי כי שמו"ע נקרא חג. מובא בחוס' חגיגה שם ד"ה נאמר. וגם בסדר רב עמרם כתוב את יום שמיני חג העצרת הזה.

תקנא. (א) גם בפסחים ק"ד א' איתא: בין ישראל לעמים אבל בתקוני זוהר תקון ס"ט: ועליהו אתמר בהבדלה בין ישראל לגוים. (ב) הוא בדיוואן של רש"ל ז"ל סי' ע"ט ונמצא במחזור ויטרי סי' קנ"ח. (ג) בדיוואן: האומרים אך דבר. (ד) בדיוואן: מקדם. (ה) שם: מאחור ועיין כלבו סי' ל"ז: להוציא מלב הנוצרים והישמעאלים שאלו עושים שבתם ביום ו' ואלו ביום א'.

(ו) שם: תתחנך קדר ודישון. (ז) שם: אך בעלי האמת ישיא.

תקנב. (ה) סוכה ל"א ב'.

תקנד. (א) צ"ל באברהם. (ב) עבודה זרה ט"ז ב': ואין מוסרין להם תינוק ללמדו ספר ופרש"י

כל רואיהם יכירום (ג) שאין מספרים קומי ובלורית (ד) ואין לובשין מלבוש נכרי ומתעשפין בציצית כי הם זרע ברך ה' ברך ה' בנימטריא אברהם כלומר במילה כל רואיהם יכירום ונושאים תפילין (ה) רואיהם יכירום כ"י הים בנימטריא אילו [ע"כ] תפילין רואיהם יכירום (ג) הלכה כאחרים בתפילין כל שרואה את חבירו ברחוק ארבע אמות ומכירו ונודע בנוים זרעם וצאצאיהם אתם לכך אמר ברוכי ה' המה ועוד למעלה אמר כי הם זרע ברך ה' ואחר כך היפך הלשון (ישעיה סה כג) זרע ברוכי ה' המה כענין שהאבות מכובדים יהיו זרע וכתוב (דברים ל ה) והטיבך והרכבך מאבותיך (שם ו יב) ושמר וגו' לך את חברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך וכתוב וצאצאיהם בעמים כשהם קטנים וצאצאיהם אתם עד שלומדים תורת אבותיהם כי לא עזבו אותם לצאת עד שמלאים תורה וכן (ז) ר' חייא אמר על רב שיתן לו רבי רשות לדון ולהורות ולרכה בר בר חנה יתיר בכורות יתיר כשצריכים ללמוד צאצאיהם אתם עד שילמדו כל צרכם שלחם לראש ישיבה בתוך העמים לדון דיני קנסות.

תקנה. (ב) מעשה באחד שראה את מי שמת בפני כמה שנים אמר לו למה פניך שחורות אמר לו לפי שדנין אותי בניהנים שאל לו על מה אמר על שלא הייתי מודקדק לברך בכוונה ברכת המוציא וברכת הפירות וברכת המזון אמרו לי להנאתך כיוונת ולבוראך לא רצית לברך בכוונה אמר לו והלא הייתי סבור שמשפט רשעים בניהנים שנים עשר חדשים ולפני כמה שנים אתה מת ועדיין דנין אותך (א) אמר לו אין דנין אותי בפורענות חזקה כמו ב"ב חדשים.

תקנו. (ג) (א) חמשים תאינים שחורות וחמשים לבנות נפל שחורה השחורות אסורות והלבנות מותרות נפלה לבנה לבנות אסורות ושחורות מותרות כשאינו יודע מה נפלה מעלות זו את זו וכו' ר' אליעזר מחמיר ור' יהושע מיקל כיון שלבנות ושחורות כשני מינין הרי גודגניות אם בירך על אדומות קטנות שהחיינו ואחר כך ראה שחורות צריך לברך עוד על השחורות שהחיינו וכן אם קדם ובירך על שחורים ואחר כך נודמו לו אדומים קטנים יברך שהחיינו (ב) אע"פ שטעמם שוה וכל שכן אדומים גדולים ואדומים קטנים ושחורים (ג).

(ג) אם טמא היה וטמאה היתה תרומה או נודע שהוא טבל או מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו או מעשר שני והקדש שלא נפדו או שטעם טעם שפסע לתוך פיו הרי זה יפלוט.

תקנו. מי שבסוף לחם וזכר שלא נטל ידיו (א) יסלק לצד אחד וירחיץ ידיו ויברך ואינו צריך לברך המוציא עוד אם הוא המוציא יבלע (ב) ואם טבל ושכח ולא בירך אינו צריך לטבול עוד אם בפיו המוציא ולא בירך על נטילת ידים יבלע ואחר כך ישול ידיו ולא יצטרך לברך עוד המוציא אלא יאכל לא ידבר לאחר שבירך המוציא עד שיאכל כזית לחם וכן לא ידבר מי שבירך על המשקים עד שישתה אותו משקה שבירך עליו.

תקנה. שלשה שאכלו והגדול יש לו שעול הושטא בלשון אשכנו אל בירך הוא (ב) נדעם סוף סי' מ"ו. (ג) סת"פ. (ד) ע"כ.

ד"ה ואין מוסרים: משום משכב זכור. (ג) בבא קמא פ"ג א'. (ד) ספרי ראה פיסקא פ"א: שמא תדמה להם מובא ביו"ד סי' קע"ח. (ה) צ"ל ראייהם בלא וי"ו אחרי הרי"ש ובוזו יהיה הנגימטריא מכונן. (ו) ברכות ט' ב'. (ז) סנהדרין ה' א'.

תקנה. (ה) יעיון עקרים פ"ח לרבינו שהאריך בזה והעלה כי עונש אינו רק י"ב חדש. (ב) תרומות פ"ד מ"ט. (ג) יעיון שבות יעקב או"ח ח"ב סימן ל"ז שהאריך בזה. (ד) תרומות פ"ח מ"ב.

תקנו. (ה) ברכות ג' ב': במדי דמימאים. (ג) יעיון ש"ך יו"ד סימן י"ט סק"ג.

ברכת המזון אלא יניח לקטן ממנו לברך ואל יברך הוא כי לא יתכן שיפסק הוא הרבה פעמים ויהא רוקק ואחרים ממתינים.

תקנמ. ואם אחד שאינו מברך ברכת המזון יש לו שעול הושטא בלע"ז והנה רבים שאוכלים ושומעים לברכת המזון ואין המברך יכול לשתוק עד שייסיים זה השעול מוטב שלא ישמע למברך והוא בעצמו יברך.

תקם. (משלי כג ה) פתך אכלת תקיאנה ושחת דברריך הנעימים במאכל הוא מדבר וחזתם ומסיים בדברים אלא מי שחפץ להקיא לא יאמר אברך ואחר כך אקיא אלא יקיא וירחיק ידיו ויברך אבל אדם ורוצה להקיא אל יברך עד שיקיא תחילה שאם יברך שמה בתוך שיברך יקיא וכן מי שצריך לנקביו יעשה צרכיו ואחר כך יברך ואם אין לו מים לרחוץ ידיו יברך (א) ומי שבירך על דבר מאכל ואחר שבירך מאס לאכול יש לו לאכול אע"פ שיקיא שלא יהא ברכה לבטלה.

תקסא. (ב) (א) אדם שיש לו אנו אחד אל יברך עליה עד שיראה הפרי שאם יברך ואחר כך ישבר האנו שמה בלה נמצאת ברכה לבטלה (ישעיה סה ח) כאשר (ג) ימצא התירוש [דף ג"ט] באשכל ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו הרי כל דבר שטעון ברכה עובר עליו משום בל תשחת (ב) וטעם פוגם.

תקסב. (ג) יין של תרומה שנתגלה ישפך ואין צריך לומר חולין. אמרו (ד) לאדם אל תשתה עתה מים (א) כי עתה התקופה שמה בעת התקופה הוא וכבר בירך ימתין ואל ידבר עד שידע בטוב שעברה עת התקופה ואז ישתה ואל יברך ואם בירך על המים ושמע שמת יש בעיר (ב) ישפוך מעט מן המים וישתה השאר (ה) (תהלים קטו יג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.

תקסג. אחד היה מברך ברכת המזון והיה היין בקנקן כשסיים ברכת המזון היה שופך היין כנוס ומברך בורא פרי הגפן אמרו לו כשאמרת נברך שאכלנו משלו היה לו לשאת את הכוס אמר להם כשיש זבובים שמה יפלו ביין ונמאס בעיניי היין לשתות לכך טוב שלא אמוג אלא באחרונה.

תקסד. (ד) הצמא לשתות מים לא יברך ואחר כך שופך מים אלא אם חפץ לשתות מים מן הכלי ישפוך ואחר כך יברך.

תקסה. (ז) כשאדם אוכל וצמא לשתות אם ידיו מלוכלכות בתבשיל יקנה ויברך על המשקה וישתה ונתיב (שם קלד ב) שאז ידיכם קדש וברכו את ה'.

תקסו. מי שכפות ידיו או על גב היד מוכה שחין רק בראשי אצבעותיו בריא בלא שחין ואוכל בהן לא ימשה על השחין בחלב האסור לאכול אלא אם כן לא

(ב) תת"כ. (ג) תת"כ. (ד) תת"כ. (ה) ע"כ. וכלן ועד סוף סימן תקס"ג שלחמי כפול לקטן בסיומן תתתל"ז. (ו) תת"כ. (ז) כ"מ.

תקם. (ב) כ"כ הבי' בשם ר"י שו"ע או"ח סי' ר"ז. **תקסא.** (ב) מובא בשל"ה דף צ"ג והמג"א סימן ר"ז סק"ד הביא זה בשם השל"ה. (ג) שתי חיבות אלו שייך לסי' שאחר זה וד"ל אם נפגם השעם נוכל ללמוד מיון של תרומה שנתגלה (כ"כ קט"ז ב) ששופכין אותו ואין צריך לומר חולין.

תקסב. (ב) דין זה מובא במגן אברהם סוף סימן ר"ז. ויש להעיר כי בהנהגות מיימוני תלכות חמץ ומצה פ"ה כתב: מעשה שאורע פסח בחדר בשבת ובפלה התקופה כליל ו' שלפניו ואע"פ לא חשו כי הרב ר' יהודה חסיד ז"ל פירש שאין להקפיד משום דכתיב: שומר מצוה לא ידע דבר רע ומובא זה במדרכי סוף פרק כל שעה ובמהר"ל הלכות מים לישת המצות כתב: בעלמא לפי שאינם רוצים להתחיל בראש התקופה במים שהוא דבר הקל כו' ובאבודתם סדר דאין סומכין על הגס. ובתשובות הגאונים לוק תרכ"ד סי' י"ד: ויש אומרים שהוא משום סימנא בעלמא לפי שאינם רוצים להתחיל בראש התקופה במים שהוא דבר הקל כו' ובאבודתם סדר התקופות דף צ"ז הביא בשם הראב"ע (דברי הראב"ע הם באגרת השבת שנדפסה בכרם חמד חוברת רביעית צד 164) שכתב כי ר"ה גאון השיב כי ניוחש בעלמא הוא הובא בס"ז יו"ד סימן קט"ז. ויעוין זהר יתרו פ"א א' דתניא בארבע תקופין בשתא כו'. (ג) מקבריו משמע שאין צריך לשפוך כל המים שנמצאו בתלוש בעת ההיא עיין יו"ד סי' של"ש ס"ה.

יאל באותה יד כיון שאינו יכול לרחוק היר מפני השחין אלא אם כן שיש לו בית יד שקורין בלשון אשכנז הנק' שוך על ידו פן יגע המאכל בחלב.

תקסז. אחד לקח על יד ימין בית יד שקורין בלשון אשכנז הנק' שוך ולקח כוס של ברכה ובירך אמר לו חבירו למה אתה עושה כן אמר לו כי יד ימיני מוכה שחין וכוס של ברכה טעון ימין וכתוב כוס (א) ימין אשא והקרבות בימין ואמר לו חבירו הנה (ב) ר' שמעון מכשיר בשמאל ואין תנא שמכשיר בימין כשירו מעוספת ועוד הוראה אינו יודע שידך מוכה שבין כיון שיד שמאלך בריאה קח בשמאל.

תקסח. אדם שיש בידו בית יד שקורין הנק' שוך לא יקח כוס של ברכה לברך ברכת המזון עד שיסיר מידו בית יד שקורין הנק' שוך שהרי (א) כהן שהיה כורך ידיו בשיראין ועובר עבודה נקצצו ידיו אבל לברך ספר תורה אמרו להזהר שלא יגע בספר תורה כי היר אינה טהורה כל כך ועוד שכורך לה הכנר אלא שלא יגביהנה בידיו ערומות אבל אמרו (ב) כשמקנת למה אינו מקנת בימין מפני שמראה בה (ג) דברי תורה ושונה בה ואוכל בה אבל החונים שלא טבלו ולא רחצו בנקיון כפיהם בנר שכורך בה ספר תורה מניח לאצבעו ומראה לקורא. ולא יברך אדם המוציא לחם מן הארץ עד שיסיר בית יד.

תקסט. החכם שמע שאחר היה ממחר לברך ברכת המזון אמר לו כשאכלת לא היית ממחר וכשאתה מברך אתה ממחר אמר לו כשהילדים קטנים אצלי בקרוב לי אני ממחר פן יעשו צרכיהם אמר לו ותרחיקם מעליך קודם אמר לו איני שורר בביתי ובבני הבית והשפחות אין חוששין בי ואשתי מושלת במעות ולירה אני מצפה. **תקע. (ב) (א)** לאחר שנמחק השם פותחין פיה בעל כרחו ונותנין בפיה.

תקעא. (ג) (א) אם בפני אדם תפוח ובירך עליו בורא פרי העץ ולא היה בפניו פרי אחר ואחר שבירך בא לפניו פרי אחר יפה לא יאכל אלא על מה שבירך ואם יבא לו פרי לאחר שבירך על זה כיון שלא היה ברעתו יברך גם על זה.

תקעב. אם בירך על מים או על שבר וסבור שהוא יין ואמר ברכת היין והכיר שהיה שבר או מים וכל ברכה שיש בה שם שיצא מפי האדם לבטלה ומיד ידע

(א) ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

תקעג. [ע"ב] (א) אין עונין אמן אחר ברכה לבטלה כגון אם בירך על הנר במוצאי שבת בחשך או אמר י"ח ברכות בשבת כיוצא בהן שהן לבטלה.

תקעד. יהודי אחד שכח דבר גדול שנהנה כשנוכח ובא גוי והזכירו ואמר ברוך זוכר הנשכחות ששם בלבו שהזכירו אמר לו חבירו אפילו אם היה יהודי מוכיר לא היה לך לברך אלא כשאתה בעצמך (א) זוכר שאינך יודע אם שכחת ואחר כך זכרת (ב) או לא שכח אמר לו מכל מקום בא לי להנאה.

(ב) תפס"ט. (ג) תפס"ז.

תקסז. (ב) צ"ל ישועות. בברכות נ"א א' ילוי מוסק זה שצריך להגביה הכוס יעו"ש בתקוני דברי תקון מ"ז: ונתנו בימין כו' ובג"ד צריך לאתוויבא בחמש אצבען משום כוס ישועות אשא. (ג) וזהו ש"ז ב' ויענין סוכה ל"ב א': אם לקחה על ידו דבר אחר כו' ומובא דין זה במג"א ס' קפ"ז סק"ו בשם הגה"ה ממחר"ם.

תקסח. (ב) פסחים נ"ז א'. (ג) ברכות ס"ב א'. (ג) בברכות שם איתא טעמי תורה ובאדר"ג פ"מ איתא דברי תורה.

תקע. (ב) סוטה כ' א'. והנה סימן זה אין ענינו לכאן אלא אחר סוף ס' תק"ס ושם מקומו.

תקעא. (ב) מובא במ"א סוף ס' ר"ו ויעו"ש במחצית השקל.

תקעב. (ב) ירושלמי ברכות פ"ו ה"א.

תקעג. (ב) דין זה מובא ברמב"ם הלכות ברכות פ"א ה"ט.

תקעד. (ב) ג' תיבות אלו יש למחוק. (ג) צ"ל אבל הוא לא שכת.

תקעה. לא יברך אדם על ששוכח שאין לו הנאה בווכרו מה ששכח אבל אם יש לו הנאה גדולה באותו דבר כשזוכרו או יברך (א) ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם זוכר הכל ומוזכיר כל הנשכחות וכשראו שאפילו על דבר שאין לו הנאה היו מברכין התחילו לומר ברוך זוכר הנשכחות אם שכח אדם מעם של תורה ועצב ששכחו וזוכרו ושמת על הזכירה יברך שהרי כתיב (זכריה יא ה) ומוכריהו יאמר ברוך וגו' וכתוב (משלי ג יד) כי טוב סחרה (שם שם יד) יקרה היא מפנינים (תהלים קיט קסב) שש אנכי על אמרתך כמותצא שלל רב אבל אם יאמר גוי ליהודי אתן לך מתנה או אלוה לך מעות שתדריח לא יברך שמא ישקר ומה שאמר עזרא (ז כו כח) ברוך ה' אלהי אבותינו אשר נתן כזאת בלב המלך לפאר את בית ה' אשר בירושלים ועלי הטה חסד לפני המלך ויועציו ולכל שרי המלך הגבורים (ב) אי אמר מלכא לעקר מוצא עקרא. עזרא אמר ברוך ה' אלהי אבותינו אשר נתן כזאת בלב המלך לפאר את בית ה' אשר בירושלים ועלי הטה חסד לפני המלך ויועציו ולכל שרי המלך והגבורים הרי מי שמצא חן בעיני המלך והשרים ואינם מבקשים ליהנות ממנו (ג) ואם יהודי כגון ראובן שהיה עני ועשה שמעון עמו טובה צריך לברך ברוך שנתן בלב פלוני עלי לטובה.

תקעו. (קהלת יא ה) כאשר אינך יודע מה דרך הרוח כעצמים בבטן המלאה ככה לא נדע את מעשה האלהים אשר יעשה את הכל הקיש הרוח לעובר שבמעו אשה לומר שלא יעשה אדם כעבר אברהם קודם שאמרו הנה רבקה לפניך קח ולך בירך להקב"ה והיה סומך על דבריו ולא על דבריו בלבד אלא על מה שאמר אברהם ה' אשר התהלכתי לפניו הוא ישלח מלאכו אתך כנביאות אמרו אברהם שנאמר מה יצא הדבר אבל אחר לא יברך עד שיגמור הדבר וכן אם היו מתענין על הגשמים ונשבה הרוח ואמר אחד אני יודע שזה הרוח יביא גשם ברכה אל יברכו וכן מי שאשתו הרה ואמר לו אחד אני בקי לדעת מה אשה הרה ודע כי אשתך תלד זכר אל יברך עד שתלד בן וכן מעשה האלהים אם יאמר אדם על ידי כלדאי או בשאר דברים אל יעשה כאילו עשויים כבר אלא כאילו לא נעשו שהרי אין מול לישראל.

תקעו. (ו) מי שבא לו בשורה שגולד לו בן לא יחזיק טובה למבשרו עד שיברך תחילה למי שחננו בן זכר.

תקעה. (ז) מי שיודע להגיד בשורה טובה לחבירו אם מצא במרחץ או במקום הטנופת וזה יודע אם יגיד לו מיד יברך ויאמר ברוך ה' כגון שהשומע אינו חושש מלהזכיר שם שמים במקום הטנופת ימתין עד שיצא וירחיק ידיו ואז יאמר לו ואם צדיק הוא יאמר לו מיד וכשיצא יברך.

תקעמו. (א) איש (א) אחד נשא אשה שלא כהפצו ובירך שתי ברכות ברוך דיין האמת ברוך הטוב והמטיב ברוך דיין האמת שהומין לו אשה שאינה כהפצו ושלא לקחה ברצון וברוך הטוב והמטיב שנותנין לי ממון אמרו לו זה אינו דומה למי ששמע שמת אביו ויורשו שמברך ברוך דיין האמת וברוך הטוב והמטיב לפי שבידי שמים הוא שמת אביו אבל אתה בידך היה למה לקחת אותה אמר דיקדוקי עניות גרמו

(ב) חסד"ו. (ג) חסד"ח. (ד) חסד"ט וכו' לקמן סי' תתע"ז.

תקעה. (ב) ברכה זו לא מצאתי רק מה שאמרו עבודה זרה ג"ב ב': א"ל ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי וכה"ג במנחות י"ח א' אבל אין שום ספק שאין לברך ברכה זו כמ"ש האבודרהם בשם ר"י בן פלאש שדבר שאין בו מעשה כמו השמטת כספים וחזירת מה שנעשה למרים ומה שעשה עמלק וחזירת שבת וכה"ג אין לברך עליהם. (ג) בבא בתרא ג' ב'. (ד) צ"ל או יהודי.

תקעמו. (ב) מובא במג"א סי' רכ"ב סק"א. והרב המנו"ח בהלק"ט נשאל למה אין מברכין שהחזינו על נשואי אשה והשיב עד שאתה שואלי למה לא יברך ברוך דיין האמת.

לי וגם על פי הגזירה כי (ב) ארבעים יום קודם יצירת הוולד נזרין איזו אשה לאיש ולכך בירכתי ברוך דיין האמת.

תקפ. (א) ארבעה צריכין להודות ואם עם הארץ הוא שנעשה לו ואינו יודע לדבר או (ב) קטן (ב) יברך אביו עליו או הבקי (ג) ועונה אחריו אמן.

תקפא. אילני דמלכלבי זהם עמדו בחצר ע"ז עבר [דף ס'] חכם ביומי ניסן ברחוב ננגדן אמר לו נברך ברכה שאמרו חכמים (א) אמר לו לא אברך על אלה

אילנות והלכו במקום שהיו אילנות אחרים וברכו ברוך שברא בריות טובות וכו'.

תקפב. ביום המילה (א) אל יאמר אדם עלינו לשבח עד לאחר המילה לאחר שייסיים שליח ציבור הכרכה.

תקפג. בשעת שלום אם יש אדם בעיר שיודע למול ויניחו אותו וישלחו לעיר אחרת אחר אדם אחר למול ובשעת הסכנה לא ישלחו אחר אותו אשר שלחו

בתחילה כי אם אחר אותו ישלחו שהניחוהו ושאל השואל אם יכול אדם לילך בספק סכנה למקום אשר שלחו אחריו וליכנס מספק בסכנת הדרך או אם יכול לומר כל זמן שהיה שלום שלחתם לעיר אחרת אחר יהודי למול גם עתה למה איכנס בסכנה יותר מאותו יהודי זה שאמר כך הוא חוטא שמקפיד על מה ששלחו אחר יהודי אין לו להקפיד ועוד אין לו לחיות נוקם ונושר גם אין המוהל מחוייב ללכת במקום סכנה כדי למולו בזמנו ביום השמיני (א) שהרי הוולד אם אחזתו חמה אין מלין אותו בזמנו כל שכן המוהל שאין לו ללכת אף במקום סכנה.

תקפד. (ג) כל אדם יזהר אם יש לו בן למול באהבת אדם לא יקח כי אם אומן ומוחזק לכך ובעבור אהבת אדם לא יכנס למחלוקת או לא יחתך בעבור אהבת

אדם או לא ישכיר מלמד לבנו שאין לו הצלחה לפניו בעבור שום אהבה. ולא יהא לאדם אוהב שיגלה לו נסתרות שנילו לו אחרים כי לו (א) האמינו סודם ולא להם. ואל תשנא שום אדם בעבור אהבת חבירך כי אין לשנוא אלא למי שהקב"ה שונא ואשר אוהב אהוב.

תקפה. אליהו זכור לטוב נקרא מלאך הברית שנאמר (מלאכי ג א) ומלאך הברית אשר אתם חפצים (שם ב ד) בריתי את לוי (שם שם ה) בריתי היתה

אתו (שם שם ו) כי מלאך ה' צבאות הוא ומלאך הברית אשר אתם חפצים בו וסמך לו (שם ג ג) וְשִׁמְרֵה מִתְחִילָה הָיוּ לִקְהִילֵי לְבָרִית הַהֲנוּנִים (א) לפי שעורכים כסא לאליהו ואומר (תהלים צד כ) היחברך כסא הוה ואיך יתכן שיהא הרשע בעל הברית וסמך למלאך הברית (מלאכי ג ב) כי הוא כאש מצרף (שם שם ה) עד ממחר במכשפים ממחר וזהו שנאמר (שמות כב יז) מכשפה לא תחיה לא תתמהמה להחיותה אלא תמחר להמיתה פן תכשף עוד וכן (דברים כ טז) לא תחיה כל נשמה שלא תעכב פן תנצל ולכך חטא שאול בעוד שהיו שוללין ברחו עמלק שנאמר (ש"א טו יט) ותעט אל השלל וגם

(ב) כעין זה לקטן ס"י מחמט"ג. (ג) כעול לקטן ס"י חסידים ונזכרם הוא בס"י חסידים.

(ג) סוטה ב' א'.

תקפ. (ה) ברכות נ"ד ב'. (ז) כ"כ החשב"ץ ח"ד ס"י ד' דאב מברך הגומל בשביל בנו קטן שנתפס וכן על אשתו וילדית. (א) ברכות נ"ד ב': לא צריך דעני בתרייתו אמן.

תקפא. (ה) ברכות מ"ג ב'.

תקפב. (ה) בש"ך יו"ד ס"י רס"ה סקב"ד: כתוב בהגהת מנהגים שמלין קודם עלינו לשבח וכן המנהג וכן כתב המהר"ל הלכות מילה.

תקפג. (ה) שבת קל"ז א'.

תקפד. (ה) כגון טה שאמרו ב"ק י"א ב': את מהימנת לי בשבועה חאי לא מהימן בשבועה.

תקפה. (ה) פרקי דר"א פכ"ט: מכאן התקינו חכמים שיהיו עושים מושב כבוד למלאך הברית כי ובחזקתם הוזהר י"ג א': ואיצטריך לתקנא ליה כרסיא ולאכרא בפומיה דא כרסיהו

מקצתן כאש מצרף במכשפים וכבורית במנאפים וישב מצרף בנשבעים לשקר ומטהר כסף בעושקי שכר שכיר וטהר מענה אלמנה וויקק אותם כזהב מניף על יתום ידו וכסף מטי גר הרי אילו סמך אצל מלאך הברית לומר אם צדיקים הם יבא מלאך הברית היו נותנים הבן להגון כדי שיואב מלאך הברית וישב על הכסא אצלם אבל אם יהיה בעל הברית רשע ואינו הגון איך יתכן שישב מלאך הברית אצלם וכתוב (דברים טו כא) לא תשע לך אשרה כל עץ (ב) אצל מובח ה' אלהיך אשר תעשה לך וכתוב (תהלים צד כ) היחברך כסא הוות ויש מקומות (ג) שבעל הברית עושה סעודה ונותנין צדקה ואליהו לא יהיה במקום שיש הרשע והילד אם יהיה רשע לא יהיה אלא אם כן יהיה צדיק אע"פ שאמר (בראשית כא יז) באשר הוא שם שנאמר (ד"ה כה ז) כי אין ה' עם ישראל כל בני אפרים וכתוב (מ"א יט י) כי (ד) עברו בריתך בני ישראל מכלל שהוא במקום הברית אבל אם (ה) תפרש מעשה גוי איך יתכן שיהיה שם בעת הברית.

תקפו. ט. מצוה שאין לה דורש אותה תדרש בה לפי שהיא כמת מצוה³. אם תראה שנים הגונים לאחר נותנים ולאחד אין נותנים אתה תן לאותו שאין נותנים וקבל שכר כנגד כולם וכיון ששניהם הגונים למה אין נותנים שמה אבותיו ואמותיו של זה לא היו עוסקים למדור לתת לעניים טובים או יש שנולד במזל שאפילו הגון אין נותנין לו אפילו צועק הרבה לא יתנו לו ופעמים שהוא בעון האב או האם שאיטמו אונם משמוע צעקת דל ופעמים בשביל עון אבותיו ואמותיו שנאמר (תהלים קט יד) יוכר עון אבותיו וגו' וחטאת אמו אל תמח וכתוב (שם שם יב) אל יהי חונן ליתומיו ופעמים עון עצמו שנאמר (משלי כא יג) אוטם אונם (א) משמוע דל גם הוא יקרא ולא יענה גם (ב) לרבות בניו ופעמים אחרים חטאו וכידו להחזירם והיו מקבלים ממנו ולא הוזרים ופעמים עון הרור כי נגזר פורענות על אותה העיר ומגלגלים כדי (ג) שיתנו הרבה לשאינם מהגונים ולהגונים יתנו מעט [ע"ב] כדי שלא יהא להם זכות להגן מן הפורענות שנגזרה עליהם או שעתידה להגור עליהם.

תקפו. מעשה שבקשו לחסיד אחד להיות בעל ברית ולהיות שושבין לחתן אמר למבקשים מוטב לקנות לכם אוהבים תבקשו לאחרים ויאהבו אתכם ואני מעלה עליכם כאילו עשיתם אמרו לו לחסיד למה תמנע מן המצוה אמר להם אפי' שכר טוב אקבל שקנתי לזה אוהבים ושחדלתי מן הכבוד ועוד (א) ייהנה מהם יותר ממני אילו הייתי בעל ברית נמצאתי גזול את העני ממה שיהיו מהנים אותו ועוד באותה שעה שחבירי יכול לקיים אעסוק בתורה ובמצות אבל (ג) מצוה שאין רודפין אחריה רדוף אחריה מסכת או מדרש שאין עוסקין ואין חפצים בה תעסוק בה כי מביאין לדין על דברי תורה שאין עוסקין שנאמר (קהלת יב יד) יבא במשפט על כל נעלם שהמצוה מקטרגת ואומרת מה גרועה אנכי שנעלמתי מכל וכל וכתוב (שם ז יח) כי ירא אלהים יצא את כלם.

תקפת. ז. אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים כאשר תראה מצוה בויה או תורה שאין לה עוסקים כגון שתראה שבני עירך לומדים סדר מועד וסדר נשים וסדר נזיקים אתה תלמוד סדר קרשים ואם תראה שאין

(ב) ק"ה וכתב לעיל סיעת ח'. (ג) ע"כ אצל עוד לא נכלל סיעת נדפס. (ד) כעין זס לקמן כ"י משפ"ו. (ד) כס"ח ונכלל לעיל כ"י ח'.

דאליהו. (ג) מנהדרין ז' ב': כל המעמיד דיון על הצבור שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל שנאמר כו'. (ג) פרקי דר"א פכ"ט מובא בתוס' שבת ק"ל א' ד"ה שש. וכן כתב בשבלי הלקט סי' ט' ובמנהדרין ל"ב ב': משתה שם ובתוס' שם ד"ה קול ובכתובות ח' א' רש"י שם ד"ה לבי מהולא. (ד) צ"ל עזבו. (ה) אולי צ"ל תעשה.

תקפו. (ה) לפנינו: מועקת דל. (ג) יעוין שבת קנ"א ב'. (ג) בבא קמא ט"ז ב'. **תקפו.** (ה) צ"ל העניים יחנו מהם.

חוששים ללמוד מועד קטן ופרק מי שמתו מוטל לפניו אתה תלמדם ותקבל שכר גדול כנגד כולם כי הם דונמת מת מצוה אותם מסכתות ואתם הלכות שבני אדם אין רגילים בהן שזה דומה לאחר שהיה לו בנות תבעום בני אדם (א) והצילם להם ונשארה בת אחת שלא תבעוה לינשא אמרה לאביה לאחיותי אומנות נקייה מעשה אורג מעשה רוקס לכך קפצו הכל עליהם והיו לאנשים אבל למה נתת לי אומנות שהכל מתרחקים ממני לאורג בנדי אבל ותכריכי מתים אילו היה אומנותי בנדי שמחה הייתי לאיש כאחת מאחיותי אמר לה אביה אני אשבח אותך לכל שילכו הכל אצלך כך אמרה מסכת מועד קטן והדומה לה רבנו של עולם למה אין עוסקים [בין] כמו בשאר מסכתות והקב"ה אומר הרי כבר נאמר (קהלת ז ב) טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו ועתה למה אומרים שהוא סכנה לפי שכתוב (משלי ג יא) ואל תקיץ בתוכחתו והוא ממחר ולא ידקדק כמו בשאר מסכתות ועוד שכל דבר שתוספין אותו סכנה אפילו מקום הוא מסוכן לפי שלשון בני אדם ועינם מוקת אלא כך יעשה הרוצה ללמוד אותה יתפלל לפני הקב"ה שלא יארע דבר רע וגם ילמדו הרב בחשאי ולא יפרסם ולא יזיק ולא יגזק אחר שלשון האדם מוקת ועינו וכתוב (שיר ז ב) חמוקי ירכיך כמו חללים אילו דברים של חללים ותחלואי מיתות כמו מי שמתו מוטל לפניו ומועד קטן יהיו בסתר ולא יזיק שנאמר (ישעיה כו ז) חבי כמעט רגע עד יעבור ועם וגם שמעתי בשני דברים מלאך המות קרוב לשמוע למי שדורש במעשה מרכבה ובמועד קטן לכך נענה מלאך המות הן הן מעשה מרכבה כמעשה דרבן יוחנן בן זכאי ור' אלעזר בן ערך שאם לא יכוין להפריע ממנו וכן מועד קטן כיוצא בו לפי שהוא ממונה על המות לכך יעסוק בכל לבו לישוב בלא קלות ראש (בה"ט) וכן כל מצוה שתראה שאחרים עוסקים בה ובמקצת עבודותיה אין חוששין בה אתה תחוש באותה הבווייה ואתה תקבל שכר כנגד כולם שאם תראה שהכל נושאים את המטה ורגלי המטה נפלו אתה קח בידך רגליה שאילו לא היתה למטה רגלים בעת שמניחין המט לארץ הרי קלונו של מת ביותר וכל דבר שכיוצא בו יותר תקבל שכר מנף הדבר וזהו שנאמר (משלי יג יג) בו לדבר יחבל לו וירא מצוה ישלם ויום ששי שמת לאדם מת אע"פ שהוא אביו ואמו ימהר לקבור פן יחלשבת שהרי אמרה תורה (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי [תשמרו] אע"פ שמי שמאחר את אביו ואת אמו מלקוברים כדי להספידן הרי זה משובח לכך סמך לו ואת שבתותי תשמורו אם תאמר לא הקדים שבתות למורא אב ואם הרי כבר לענין כיבוד אב ואם הקדים ולמה לא הקדים לענין מורא מי נרם לשבתות שישמרו מורא אב ואם שכשהיה קטן ובא לחלל שבת היו אביו ואמו מוחין בידו ומכין אותו שהרי כתיב (שמות כ י) לא תעשה כל מלאכה אחת ובתך הקטנים ואם אדם מייסר את בנו שבא לחלל שבת ומונעו [נרף ס"א] מעשות עבירה הקב"ה יתן מוראו של אביו על הבן לכך סמך (ויקרא ל ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו ואל תאמר שמת אביו לעת ערב אבל בבקר לא אפי' בהשכמה כדי לתקן מאכל לשבת וכדי שישכח קצת צערו לפני השבת שנאמר (משלי י כב) ולא יוסף עצב עמה ולא יהיה עצב עמה לא נאמר אלא ולא יוסף לא ידבר דברים המביאים לידי תוספת עצב ועל זה אמר (שמות כ ח) וזכור את יום השבת וכי עשוי לשוכחו והלא כל שביעי שבת אלא מדברים המביאין אותו מלזכור את השבת כגון אם נעשה דבר שבא להעצב בו אל תדרשם שאם תזכרם תוסף להעצב וזכור את יום השבת עשה דברים שתהא זוכר

(b) כס"א וכעין סכמת לעיל ס"י ב.

תקפת. (b) צ"ל והשיאם להם.

ספר המידים

את יום השבת לרחוץ בערב שבת וללבוש בגדים נאים ולקרוא דברים הנוהגים בשבת. מצוה (ה) לשנות ארבעים מלאכות חסר אחת כדי שלא ישנה איזה מלאכה כמו שיש לדרוש במעשה מועדים לפני המועדים כך בענין שבת לפניו אלא כדי למהר לאחור התפילה לצרכי שבת וקבעו לומר במה מדליקין בבית הכנסת לערב כלומר קיימתי זאת המשנה חוץ מיום טוב הנכנס לשבת.

ענייני שבת.

תקפ"ט. (ג) זכור את יום השבת (א) זכור מאחר שבא להשכיחו אם צדיק ביום ששי הלך לעולמו קודם חצות לא יצוה להמתין עד לערב שמא יחללו שבת ואם לעת ערב ימות יצוה שלא יבנו בשבת עליו ויזהירו על המאכל בשבת שיתקנו זכור את יום השבת מכל דברים שבאים להשכיחו ור' אליעזר כעס על הורקנוס בנו כדאמרין בסנהדרין (ב) ואותו היום ערב שבת היה ונכנס הורקנוס לחלוץ תפיליו נער בו ויצא כנויפה אמר להם לחביריו של אביו כמדומה אני שדעתו של אדם נטרפה (ג) אמרו לו דעתו ודעת אמו נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות לפיכך לא יצוה לקוברו לעת ערב פן יחללו שבת.

תק"ן. (ג) בני אדם הלכו לעשות לוייה עם צדיק אחד בערב שבת אמר להם שובו לבתיכם ותתקנו מאכל לשבת ותכבדו את השבת יותר ממני שאם תאחרו לא תוכלו לתקן מאכל לשבת ולעשות צרכי שבת וכתיב (שמות כ ח) זכור את יום השבת מדבר אחד שבא להשכיחו.

תקצ"א. (ד) בעיר אחת היו נשים עושות הנשים בערב שבת צרכי שבת כי אם אחת עוסקה במטוה ולאחר מותה ראה אדם בחלום ששורפין ידיה ועיניה בנעורת פשתן אמר להם למה אתם עושים כן אמרו זאת היתה עוסקת בערב שבת בפשתן ולא עסקה בצורכי שבת.

תקצ"ב. למה פתחה התורה בבראשית כי רמז תחילה על השבת (א) בראשית ירא שבת אותיות של בראשיית יש בהן ירא שבת כל מי שיכול להתפרנס במקום קרוב אל ילך לארץ רחוקה כי רוב הולכי דרכים אינן מקבלים שבת בעונתה וגם עונג שבת בראשית דרכך תראה אם תבא בעוד יום למלון ולתקן סעודה וכל צרכי שבת קודם שקיעת החמה.

תקצ"ג. (א) רבא בר כהן אמר ר' יוסי הדה תמר בר אידי אסור ליארם אשה בערב שבת (ב) ומרחץ כן להלכה כן לדבר תורה לכך מוטב שירחיק ביום חמישי ויהא פנוי ביום ששי לתקן לצורך שבת.

תקצ"ד. בני אדם שפירשו לים או למדבר ודואנים (א) אם ישבתו איזה יום שבת (ב) נדעם סיון ק"ד. (ג) כסול לקטן סיון תתקפ"ז. (ד) כסול לקטן ס"י תתקפ"ח נעמיס. (ד) קכ"ז.

תקפ"ט. (ה) ביצה ט"ו ב'. (ז) ס"ח א'. (ז) צ"ל אמר להם. בירושלמי שבת פ"ב ה"ז הנוסח: אמר לו יע"ש.

תקצ"ב. (ה) כן הוא בתקוני זוהר תקון ט' ותקון כ"ד ומוכא בבעל תשובה על מלת בראשית.

תקצ"ג. (ה) ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב וכצ"ל רבי בא בר כהן אמר קומי ר' יוסה רבי אחא בשם ר' יעקב בר אידי אסור וכו'. (ז) צ"ל ומרחץ כן להלכה כו' והוא בירושלמי שם לפני זה שהבאנו לעיל.

תקצ"ד. (ה) צ"ל שמא.

ספר חסידים

יקראו לעצמן שמות לאחר ראשון לאחר שני לאחר שלישי לאחר רביעי לאחר חמישי לאחר ששי לאחר שביעי וראייה לנו (ב) מאסתר שהיה לה שבע נערות וקראה לכל אחת ואחת שם וכל אחד יהיה ראש המדרגים ביומו.

תקצרה. ^(ב) אישה שהרהר וכבר הגיע חרש השיעי להריון ובערב שבת עם חשיכה ישמין מים חמין כדי שאם תלד בליל שבת או בשבת הרי המים חמין מזומנין ולא יחללו שבת.

(תקצו.ג) אל יניח אדם ביום ששי מפתח קשור באוזרו פן ישכח בשבת וישא ולא יניח מעות בבית יד שלו שלא ישכח.

תקצו.ג.) בערב שבת סמוך לעת שהולכים בבית הכנסת והנה יש לפניו ספרים גדולים או כסותות והיה בשוב יכול להביאם לחדר לשמור או

שום כלי כבד הניטל בשבת ויכול להצניע לא יאמר והלא מותר לטלסלם בשבת
למה אמר אמתין עד לאחר שחשיכה ואשאר ואצניעם כמו שאמרו (א) ובלבד שלא
יכוין לעשות מלאכתו במועד כי לא יתכן מה שיוכל לעשות מבעור יום שימחין [ע"ב]
עד שחשיכה ולשרות שנאמר (ישעיה נה יג) עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת
עונג וכתיב (שמות לא יז) וינפש (שם כג יב) למען ינוח.

תקצת.י) אל ידור אדם במקום שבשבת הוא השוק של גוים אי אפשר שלא יחמא בדבריו או בשום דבר.

תקצ.מ.י) מי שלא הוכן בערב שבת מאכלו ורוצים לומר ברכו לא יושב שליה ציבור עד שיתקנו מאכלו מוטב שיאכל לחם יבש ואל יעכב ואם (א)

בנישואין ויש שעה גדולה יעקב ואם אין שעה וסמוך לספק בין השמשות מוטב שלא יאכלו ולא יחללו ספק שבת ומה שאמר (ב) הנח לישרי מוטב שיהיו שוננין ואל יהו מזידין וזהו במקום רשותם אבל בבית הכנסת לא.

(ת.ס.) אמרו לאחר הנה רבים תולים נויי סוכה ואתה אינך תולה אמר מה מועיל הילדים ינתקו הפירות והחושין בשבת מוטב שלא יחטאו על ידי.

(תראו) הרוחץ את התנינוקות בשבת לא ישים את הבגד במים (א).

(תר.ב.)^ז (*) בפ'נ'קם של ר' יהושע כתב מי שנוֹלד בשבת ימות בשבת מסני שחיללו שבת עליו כשנוֹלד ומה יכול הילד לעשות שמחללין שבת עבורו

אלא עונות אביו ואמו כתיב (תהלים קט יד) יזכר עון אבותיו ונני חטאת אמו אל תמח (ב) ששמשו ממותיהן באותן לילות שנולד בשבת ועונותיהן גרמו ונסרעין לאביו

שמתו בלא זמנם בעבור עון בני עלי ונפרעו באותו עולם מבני עלי מפני שנענשו

היו קטנים כשחטאו בני עלי אבותיהם אז אם קבלו האבות ריו עליהם היו נענשים

הקטנים עמהם בעונם כמו שמצינו שאמר בספר יחזקאל (יד יט) או דבר אשלה ונוי
ובתיב (שם שם ב) אם בו אם בת יצילו וכשנזכרה גזירה רעה והפורענות כבר באה ואם

לא יהיה זכות גדול לא ינצל כמו שכתוב (שם שם) ונח דניאל ואיוב בתוכה (שם

(ח) תת"ת. (ז) תח"ס. (ד) רס"ג. (ה) רס"ב. (ו) רס"ד ובעין זה לקמן סי' תתמחמקע"ח. (ז) רס"ד.

(3) מגילה י"ג א'.

תקצו. (ט) מועד קטן י"ב ב'.

תקצט. (ב) צ"ל עדיין שהות ויש כו'. (ג) ביצה ל' א' ויעוין בר"ן שם.

תרא. (ה) צ"ל מפני סחיטה.

תרב. (ב) שבת קב"ו א' ולפנינו ר"י בן לוי. (ג) נדה ל"ח א'. (ד) ראש השנה י"ח א'.

ספר חסידים

שם יח) לבדם ינצלו וכתוב ברניאל (ו כג) אלהי שלח מלאכה וסגר פס אריתא ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי וכו השתכחת לי לכך צריך תורה וגמילות חסדים ותפילה וזכויות הרבה להנצל.

תרנ. ב) כשיש דליקה בחול או בשבת בתחילה יעסוק להוציא קטנים או חולים וקנים מן הבית לפקוח נפשות ואחר כך יציל תורה שבכתב ואחר כך תורה שבעל פה והילוף הדברים בלומרי תורה בעלי תלמוד קודמין ללומד מקרא שהם מלמדים לעשות המצות ודוקא כששוין ביראת שמים ואם יש בידו משנה ותלמוד מושכרים ושואלים יציל תחילה (א) תורה שבכתב ואל יחוש להפסד שלו.

תרג. 3) מעשה במשומד כשהיתה דליקה באה בשבת אמר ליהודי תן לי ספרך ואצילם מן הדליקה שאוציאם לרשות הרבים ולא נתן לירו ולקח המשומד הספרים מעצמו והוציאם ולא מיחה בירו והצילם מן הדליקה. ומתנ) מצוה שאין מי שחפץ לסייעו לקבורו וצועק ואין מועיל ויש שם (א) מי . . . וחפץ לסייעו לא ימחה בירו אבל אם כל כך הטא שהחרימו עליו שלא לקבורו בקבר ישראל אל יתן לו לסייעו ואם עשה מעצמו יעשה.

(ת.ר.ז) אם תחפז לעשות אדם מעלה גרה כבהמה לא תודיעהו שאתה מתכוין לכך לאחר שאכל ושתה כל צרכו תן לו אנרוסך מלא שומשמין ויכוס אותם ויבלע כל היום יהיה מעלה גרה כבהמה לכך (א) לא יאכל אדם שומשמין וכיוצא בהם בשבת לאחר אכילתו שמא יצא לרשות הרבים והמאכל בפיו.

תרו. הרי התירו ללכת אלפים אמה לכל צד אעפ"כ לא יאמר אדם מאחר שאני מותר ללכת אלך כד היום בעיר ובתחום לכך נקרא מנוח לא ישריה עצמו אלא לבית הכנסת ולבית המדרש ולהברי מצוה וכתוב (ישעיה נח יג) אם תשיב משבת רגליך וכתוב (שם שם) מעשות דרכיך וכתוב (ישעיה נח ב) קרבת אלהים יחפצוך. תרת. פ. בשבת (א) לא יאמר אדם נישן כרי שנעשה מלאכתנו בלילה במוצאי שבת שאסור לומר למחר אעשה כך ואפילו חפץ לכתוב דברי תורה לפי

שמראה מה שישן ונח בשבת שעושה בשביל החול אלא יאמר נוח היום כי שבת היום [דף ס"ב] תרמו.) בשבת אל יקח אדם ילד בחיקו עד שישים תחילה כר בחיקו מן יסנף את כנריו ואיך יעשה בשבת שמא אין לו מלבושים אחרים ומוטב היה למי שבגדיו מנופים שלא ילך לבית הכנסת ולא יתפלל כל עיקר אלא בשביל הבשת לא יניח אדם לכך יקח כר תחילה ואחר כך התינוק עליו. (תרי"ז.) (א) לא יפשפש אדם בפליצון או בעורה כינים באצבעותיו בשבת מפני כשהוא מוצא באצבעותיו הכינים הוא צריך לנתק מן הצמר אלא אם כן הכינים בלא צמר אבל מראשו לא ינתק שער ראשו שכואב לו ואם מנתק כואב לו ואינו מתכוין ואעפ"כ הראשונים היו מונעים מלהוציא עם שער ובימות החמה כלילה אם מתחכך בשרו ומשים אצבעותיו שם ק) ואינו יודע אם כינה או פרעוש אל ימיתנו שמא פרעוש אלא יזונה משם.

ז. לקען קיין מחחקע"ב.

(b) צ"ל תורה שבעל פה כמובן.

(ח) אולי צ"ל משומד.

(ב) ומשום זה כתב המג"א בס"י תר"ח שאין לאכול בעיור"ב שומשמים.

(b) מורה במגן אב

(ב) הוא מהירושלמי פ"ז דשבת: התולש מבהמה מטה בשבת חייב שתלישתה היא גזוהא, ויענין במ"ז או"ח סס"י של"ז ובמג"א סימן שיו"ז ס"ק כ"א.

תרי"א. ואין ברנלים חוטא (משלי יט ב) אחד היו לו מנעלים רחבים ואחר היו לו מנעלים קטנים אמר אותו שמנעליו רחבים לאותו שמנעליו קטנים למה תלך (א) בחצרנות כמו הפרשים אמר לו ואתה למה אתה חוטא שאתה הולך בשבת בטיט או בחול ואבק של חול והטיט נשאר על המנעלים ואתה הולך בהם בשבת הרי אתה חוטא וכתוב ואין ברנלים חוטא אמר לו וכי אני מתכוין אמר לו (ב) מודה ר' שמעון בפסיק רישי ולא ימות.

תרי"ב. מעשה באחד שהיה צמא למים עד שלא נותרה נשמה בו כמעט ולא רצה לומר להביא לו מים בשבת והוא לא היה יכול ללכת למים וכשהביאו המים לא רצה לשחות כי אמר מי בקש זאת מידכם לחלל שבת בעבורי אמר לו החכם אל תעבור על (בראשית ט ה) את דמכם לנפשותיכם אדרוש ועוד שאם לא תשתה נמצא שחיללו שבת שלא לצורך.

תרי"ג. מי שמביא מים דרך רשות הרבים לפיקוח נפש בשבת לא יביא דלי מלא מים אלא יביא כרי להשקות החולה (א) בלא צמצום ולא ידקק בזה כי אדהכי והכי סן ימות.

תרי"ד. לא יאמר אדם ו' ימים ו' לילות חול ובהמתו עושה מלאכה אתן לאכול לה הרבה וכן לעבדו ולשפחתו אבל בשבת שאינם עושים מלאכה אפחות להם מן המזונות (דברים ה יד) למען ינוח עבדך ואמתך (שמות כג יב) שורך וחמורך כתיב (שם שם) וינפש בן אמתך והגר ואם אתה מרעיבם אין זה מנוח (משלי יב י) יודע צדיק נפש בהמתו פירושו כמו (דברים ב ז) ידע לכתך את המדבר שתרנומו סיפק את צורך (הושע יג ה) אני ידעתיך במדבר בארץ תלאובות במרעיתם וישבעו ולא יריץ את בהמתו בשבת ובחול אם יש לאדם שני עבדים וזה מורח כמו זה לא יתן לאחד יותר מלחבירו לאכול.

תרמ"ו. קצב אחד אמר לעשיר תקנה ממני בשר לצורך שבת ראה העשיר אמר בשר כחוש הוא ולא אעשה עמך חסד בדבר וילווול שבת כשהיה לך בשר שמן אקנה ממך כיון שאינך חושבו בכבוד שבת רק כשתרויח גם אני איני חושש כך כשתשחוט לצורך חול תשחוט הטוב בעיניך אבל לצורך שבת לא אקנה אלא שמן וגם בחול כשתוכל לקנות שמן ותשחוט כחוש לא אקנה ממך לא יתכן שהעני ימריח על גמילות חסד כאשר אינו עושה ברצון.

תרנ"ו. שנים היו מוכרים יין אחד עשיר ואחד עני העני היה מוכר יין רע והעשיר יין טוב בערב שבת אמר יהודי אחד אקנה מן העני ואעסוק שיקנו אחרים ואהיה לי זכות שהעני מוכר אמר לו חבירו לא אעזוב עונג שבת מוטב שאקנה המובחר לשבת ואקיים (ישעיה נח יג) וקראת לשבת עונג.

תרנ"ז. אדם שאין לו בשבת מזונות אלא לצורך שתי סעודות אם יחלוק אותם לשלש סעודות לא יהיה לו לכל סעודה לשוכה מוטב שיאכל שתי סעודות של לילה ושל יום כדי לשבעה (א) או יאכל ביום וכשיאכל כדי לברך בידך ואחר כך יאכל מיד.

תרי"ח. מי שאוכל מבעוד יום בערב שבת כגון שיוצאו מבית הכנסת ועדיין לא נראו ג' כוכבים כיון שמבעוד יום נמר סעודתו יאכל לאחר צאת הכוכבים

(ה) כ"ט. (ג) סס"ד. (ג) כ"ט.

תרי"א. (ה) אולי צ"ל בשחצנות כמו אנשי שחץ שבת ס"ג א'. (ג) שם כ"ט ב'.
תרי"ג. (ה) עיין שו"ע או"ח סי' שכ"ח סמ"ז וברמ"א שם.
תרי"ד. (ה) יעוין או"ח סימן רמ"ג במג"א סק"ב.

כדי שיעור שיברך ברכת המזון כדי לקיים שלש סעודות בשבת כי איך יעלה לשלש סעודות מה שמבעור יום יאכל ומה שאמרו (א) משעה שבני אדם אוכלים [ע"ב] בערבי שבתות לפי שאין לרבים נרות כדי שיהיו דולקים שימתין לאחר צאת הכוכבים ועוד אם היו מעכבים אכילתן לא יתפללו עד השיכה ומצוה להתפלל מבעור יום כדי שיקבל שבת להוסיף מחול על הקודש וכן קרית שמע וברכותיה דינם לאחר צאת הכוכבים והניחו לציבור להתפלל מבעור יום (ב) כי אם היו שוהין עד זמנה היו אוכלים קודם ושוכחים (ג) ויראי שמים קורין לאחר צאת הכוכבים וכן ברכותיה ויאכל כדי שיעור ברכה לאחר צאת הכוכבים כליל שבת.

תרי"ט. (ט) גויה שרית מתה וכששמו אותה בקבר חיתה עמדה ואמרה בעולם אחר הייתי וראיתי הנמונים אבודים בניהינם וגם אותם שהיו חיים עדיין אמרה באותו זמן ימותו ויבאו בניהינם וראיתי יהודים בנן עדן ואשה יהודית הכירה ואמרה שראתה בית יד שלה מטונף בחלב אמרה לה למה את משונה מחברותיך אמרה פעם אחת הדלקתי נר בשבת לכך נעשה לי זה הכשת שבית יד שלי היה מטונף בחלב.

תרכ"ג. (ז) כל ימי עני רעים אפילו בשבת וימים טובים מפני שינוי (ב) וושט וטוב לב בשביל שייטיב לבו צריך בשבת במשחה תמיד כדי שייטיב לבו ולא יעצב.

תרכ"א. (ז) טוב ארוחת ירק ואהבה שם (משלי טו יו) עם אשתו ובני ביתו משור אבוס ושנאה בו שלא יאמר אדם אקנה מעדנים לשבת ויורע שיתקוטטו עמו אשתו או אביו ואמו ואשר עמו (שם יז א) טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא ובחי ריב אחד בשבת ואחד ביום טוב וזהו (שם כ ג) כבוד לאיש שבת מריב וכל אויל יתנלע יכבד שבת שלא יהיה ריב בו ויכבד אביו ואמו ורבו שלא יהיה ריב שם.

תרכ"ז. (ז) ויברך אלהים את יום השביעי (בראשית ב ג) ולא פירש במה אלא באותו דברים שקילל איוב את יומו (איוב ג ה) תשכן עליו עננה (שם שם ו) אל יחד כימי שנה (שם שם ז) אל תבא רננה בו (שם שם ח) העתידים ערר לויתן מכלל שבירך השבת (א) שמצוה שישב באור וישב וירין שבתות שנאמר (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת (שם שם ב) טוב להורות לה' ולומר ולשמוח בשבת בסיקודי ה' ישרים משמחי לב.

תרכ"ט. (ט) מעשה באחד שהאריך ימים ולא מצאו שום זכות בו אלא שלא היה מדליק בחלב בערב שבת (א) אלא שמן זית.

(ב) ר"ע ונחלל לעיל ק"י כע"ז. (ג) חס"ס. (ד) חס"ס. (ה) כע"ל ונחלל לקמן כס"י סתפלו"ס. (ו) כע"ז.

תרי"ח. (ב) ברכות ב' ב'. (ג) שם ד' ב'. (ד) יעוין שם ב' א' תוד"ה מאימתי.

תרכ"ב. (ב) בבא בתרא קמ"א א'. (ג) צ"ל ווסח. (ד) שבת כ"ה ב': הדלקת נר בשבת חובה ותחנומא פ' נח: ואם תאמר לישב בחשך אין זה עונש שאין יורדי גיהנם נידונים אלא בחשך שנאמר ארץ עופתה כמו אוהל וגו'. תרכ"ג. (ב) שבת כ"ז א': ר"ס אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד, ובמדרש רבה בהעלתך פרשה ט"ו: אנו מוצאין בהרבה מקומות צוה הקב"ה על חנרות ועל הדלקתן בשמן זית. וכפי הכ"י שנמצא אצל ה' ר"א עפשטיין כמו שהביא בספרו מקדמוניות היהודים צד 70 נוסף בפי' בהעלתך: הרי מצינו שחיוב הקב"ה שמן זית כ"י ובמדרש תחנומא פרשה בהעלתך נמצא זה בשם רבי טרפון יערי' ובמדרש רבה ויקרא פל"א מובא בילקוט ראובני פרשה תצוה: ויקחו אליך שמן זית זך תני ר' חייא שמן זית ולא שמן שומשמן כ"י אלא שמן זית א"ר אבין משל למלך שסרחו בו לגיוניו ולגיון אחד משלו לא מרד בו אמר המלך אותו לגיון שלא מרד אעשה דוכסין כ"י כך אמר הקב"ה הוית הזה מביא אורה לעולם הה"ד ותבא אליו חיונה לעת ערב והנח עלה זית טרף בפיה ומהיכן הביאתו כ"י.

תרכ"ד. (ב) וביום שמחתכם זה שבת בספרי (א) לכך אסור לאדם להיות עצב בשבת ומקדשין ומבדילין על היין שהוא משמח אלקים ואנשים לפי שאמר (תהלים קד לא) ישמח ה' במעשיו הרי מי שרגיל בין מנערותו לעולם מזונותיו מצויין מלאחרים מאשר חרל יש בעבירה יש שלא בעבירה מפני שהקב"ה יודע שאינו יכול להיות בלא זה ועליהם נאמר (תהלים קמה מז) ואתה נותן להם את אכלם בעתו וכיון שאין יכול להיות בלא יין למה הקפידה תורה אלא לפי שננו משל אביו לאכול בבית אחרים הרי גורם לאחרים שהוטאים עמו לכך צוה על זולל וסובא כיון שהתחיל בעבירה (ב) ידונו אותו לפני זה שבסוף יהרגו וילססם אבל שאר עבירות אינו כן (משלי כג לא) כי יתן בכיס עינו בנכס קרי בכיס כתיב (ג) כוס צריך י' דברים לכך כתיב כוס וקרי כוס ו' שצריכין כוס (ד) חתן (ה) אבל (ו) שבת (ז) יום טוב (ח) מילה (ט) קידוש חרש. **תרכה.** בשבת לא ידבר אדם מאוהבים שלו שמחו או הם בחלאים כדי שלא יצטער בשבת אם יש בנדים של אוהבו של מת על יראם בשבת במנין ס' יצטער בשבת וכתיב (משלי י כב) ולא יוסיף עצב עמה (א) אבל (ב) איש אחד כשהלך לבית עולמו נתן מליתו לאחד כדי שיחטף בו אמר לחכם אם אתעטף בו בשבת שמא לא אוכל להתאפק שלא חרד עיני דמעה בשבת אמר לו יותר טוב תעשה לו כשתתעטף שתקנה לך מצוה ולו תהיה זכות ושכר באותו עולם לא יספר אדם לבני אדם שום דברים שמורידין דמעות בשבת.

תרכו. זכור את יום השבת לקדשו ואיך ישבת והלא בכל שביעי הוא אלא זוכריהו מאחר שבא מה שישכחו כנון כשיש מת מוטל לא יאמר אין לי תאוה לאכול אלא יאכל כמו בשבת אחר ולא יבכה (א) ולא יספוק את כפיו מחמת הצער ולא שום עובדים דחול. **תרכז.** [דף סיג] (דברים יג ה) אחרי ה' אלקיכם תלכו (א) עשו כמעשיו כתיב (שמות כ ט יא) ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך וגו' כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו' וינח ביום השביעי הרי נח ואתה תנוח (ב) מה הוא נח מדיבור אף אתה תנוח אל תדבר בשבת מדברי הפסיד ואל תאמר מה תלוי בדבור הרי

תרכח. מעשה (א) בחסיד אחד שנכנס וכו' על מעשה צלף וכו' וכל מה שמצינו שהקב"ה מכבד שבת שאמרו (ב) וביום השביעי (ג) נתעלה וישב על כסא כבודו הרי היה חסיד אחד ואמר כל מה שמצא כאן עשה כן היה לו כסא יפה ומיוחד שהיה יושב עליו בשביעי להתפאר ליום המנוחה אותו חסיד היה מתלבש בכנפי פאר ואם היו נישואין לא היה לובשן אלא בשבת לכבוד שמים עונג קרא ליום השבת ואמר להביא שני כבשים בשבת ואם חביב שבת למה מיעט בו מכל ימי (ב) מכלן עד הכי כעל קימן מכו" (ג) מכלן עד לא יספד כנכ כחנז לעיל קימן מליה.

תרכד. (א) במדבר פוסקא ע"ז. (ב) סנהדרין ע"א א'. (ג) ברכות ג"א א'. (ד) כתובות ס"ח ב'. (ה) שם שם. (ו) פסחים ק"ו א'. (ז) שם שם. (ח) במדרכי יומא פ"ח: לפי שאין אומרים שירה אלא על חיון לכך צריך כוס במילה, וכן הוא ביו"ד סי' רס"ה סי' א' ובכלבו סי' ע"ב: מזונות כוס של יין כו' וכן כתב השבלי הלקט הלכות מילה סי' ד': נוטל המוכר כוס של יין כו' ובהלכות גרולות הלכות מילה: ושדר שר שלום ריש מתיבתא כו' המוכר על הכוס כו'. (ט) מסכת סופרים פ"ט ה"ט: וצריך בברכת חיון לומר כו'. ורבנו תנא ושייר כי גם ברכת המזון טעונה כוס פסחים ק"ה ב/ ופריון הבן טעון כוס כמו שמפורש ברא"ש פ"ק דקדושין סי' מ"א וכן כתב הכלבו סימן צ"ד.

תרכה. (א) צ"ל זו אבלות והוא בירושלמי ברכות פ"ב ה"ז. (ב) ביצה ל' א' ור"י ד"ת אין מטפתין ושם ל"ז ב' ובירושלמי שם פ"ה ה"ב. ובמק"כ כ"ח ב'. **תרכז.** (א) סוטה י"ד א'. (ב) בירושלמי שבת פ"ט ה"ג: שבת ל"ה שבות כ"ה מה הקב"ה שבת ממאמר אף אתה שבות ממאמר.

תרכח. (א) שבת ק"ב ב'. (ב) בפיוט לאל אשר במחזור ויטרי סי' קס"א ובכלבו סי' ל"ז. (ג) בנוסחתנו התעלה אבל במחזור ויטרי ובכלבו הנוסחא: נתעלה.

ספר חסידים

המוספין לפי ששבת תדיר (ד) והתורה חסה על ממונן של ישראל ומעשה באותו חסיד שהיה לו מיני חפצים בשבת מטה וכסא ומפות וחרד יפה וכלי מאכל וכלי משקין יפין ושלחן יפה וכלי מלבוש ולא היה מניח להזכיר שום דברים של מלאכה אפילו שכבר נעשה שלא יבא לדבר לירי (ה) להבא ולא היה רוצה שיזכירו לפניו דברים הבאים לירי עצבון כדי שלא יתאנה ולא יעצב כיום השבת ואמר באלפא ביטא (ו) (במדבר י' ביום שמחתכם (ז) אילו השבתות (נחמיה ח' חדות ה' היא מעוזכם ואומר (קהלת ו' יד) ביום טובה היה בטוב מהו ביום טובה זוהו השבת שכתוב בו (תהלים צב א ב) מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' במעשה בראשית לא נאמ' במעשה שבת וירא אלהים כי טוב לפי שעדיין לא היו שומרים אותו היה בטוב לבב (דברים כו יא) ושמחת בכל הטוב.

תרכט. ט) אחד חילל שבת והיה נושא כספו בא לפני חכם להורות לו תשובה אמר לו הכסף או שוויי חלק לבני טובים שמתביישין לקבל מן הצדקה ולא רצה לחת וגם החכם לא אמר לו תשובה אין למנות אם שמר שבת אחד כנגד שחילל שבת אלא אם חילל שבת כנגד אם עינה נפשו כנגד העבירה.

תרל. א) ומעשה בחסיד אחד שהעמים ענלה שלו בנדים וכשבא למקום שהיה הפין למכור פירק הענלה לפני בית אושפיזינתי וקידש היום לפני הבית ובאו בולשת לעיר וגוילים מה שבבתים ובא יהודי בעל הענלה ותיקן בליל שבת הענלה ושם הסוסים בענלה כדי להנהיג את הענלה חוץ לעיר ובא שליח של המלך והכריז לשוללים שלא יקחו מיהודים מאומה וכששב יהודי לביתו הלך אצל חכם שיורה לו תשובה שלימה אמר לו החכם תמלא הענלה בנדים כאותה מידה ושים ירך על הארץ ועיכירו האופן על ירך ותן הכסף שלקחת בעבור הבנדים לצדקה או תשכיר לכתוב ספרים ה' חומשי תורה נביאים וכתובים ולא תקשרם ביחד כי אז לא יוכל אחד או שנים לקרוא בו אלא שיהא חומש (ב) ... ויקראו בו יתומים ובני עניים שאין די ידם שיהא להם ספר ואם מתוקן וכתוב יפה אל תאמר יקלקלוהו מוטב שלא יכתב יפה הואיל והיופי מונעו מלקרוא בו אותם שאין להם ספרים אחרים ועוד אם תאמר אם לא יקראו בו אלא לפעמים הוא יפה וקיים תחשוב אם ילמדו בו תדיר יהא קיים כעשר שנים ואם לא ילמדו בו תדיר יהא קיים מאה שנים או יותר תצרך אלה ימים שלמדו בו תדיר עשר שנים ואחר כך נמחק הספר ויהיו יתירים על אותם ימים שבמאה שנים או יותר כי לא למדו בו תדיר לכך תקנה ספרים שילמדו בו יראי שמים או עניים יתומים ותפילות גם מחזורים וגמרא ופרושים וכל מסכתא לבד ותשאיל לכל אחד ואם ישאר לך עדיין מן הכסף יתן לבני טובים שמתביישין לקחת בגלוי אמר בעל התשובה להם למה אינך מוריני לכתוב ספר תורה אמר החכם דיי לקהל ג' או ד' ספרי תורה כמו (ג) חנוכה ראש חדש ושבת ועוד שמא בעלים שנתנו אותן ג' ספרי תורה היו טובים ממך והסופרים היו בקיאים ותיקנו יותר כהלכה מסופר שלך ואותן שנתנו ספרי [ע"ב] תורות יכעסו ויהיה לך העון לכך (משלי ג ה) ואל בינתך אל תשען כי כל דבר שיש לו עוסקין אינו מצוה כל כך וכן אם תמצא עני שהכל נותנין לו תן למי שאין לו עזר וכל זה אין להורות אלא למי שמתחרט ומבקש

(ב) נגדקס ס' קפ"ח ופול צכ"י לעיל ס' קי"ז.

(ד) יומא ל"ט א'. (ה) ר"ל לדברים שיעשו מכאן ולהבא. (ו) אולי כונתו לומר כל מקדש שביעי המזכיר במחזור ויטרי ס' קנ"ט והוא ע"פ א"ב. (ז) ספרי במדבר פסוקא ע"ז.
תרל. (ב) על מעשה זו יענין בשבלי הלקט ס' ס' ד"ה וזה הדבר. (ג) אולי צ"ל חומש לבד נביאים לבד כתובים לבד. (ד) ר"ל שחל ר"ח שבת בשבת שאז מוציאין ג' ספרים.

להיות נקי לפני הקב"ה וכן בימי רב היי ור' אביתר כהן צדק שהיו בירושלים ובא לפניו רוצח צוה רב היי ור' אביתר להכותו מלקות בהר הזיתים עד שפוך דם עליו והרוצח צעק הכוני אל תחמולי עלי כרי שלא אקרא בדין בפני הקב"ה והכניחו עד שהיה נפוח לחיים וצוה להניחו והמתינו לו כשלוש שבועות ואחר כך הטמינו בחול רק מעט נקב פתוח היה ועינוהו והכניחו עד בין מות לחיים כן עשו שלש פעמים ורעו והבינו כי נתכפר לו כי קבל הכל באהבה ואמר שלא נתכפר לו עדיין אמרו לו כבר מן הקב"ה שמחל לך. ורב היי היה עולה בכל שנה לירושלים מככל והיה שם בחג הסוכות כי היו מקיפין את הר הזיתים בחושענא רבה ז' פעמים ואומרים מזמורים שסידר להם רב היי ולפני רב היי הולכים כהנים מלובשים סיריקין ומעילים ואחריו העם והוא בתוך ורחוק מאלה שלפניו ק' אמה וכן משל אחריו והיה רב היי שוחק לאחר הסעודה ראה הרוצח בעל התשובה את רב היי שלבו שמח ואמר לו הרוצח ר' למה הייתה הולך לבד כשהייתם מקיפים את הר הזיתים אמר לו רב היי מפני שאני עולה בכל שנה מבבל להקיף את הר הזיתים בסוכות ואני מטוהר את עצמי בחושענא רבה אליהו הולך עמי לכך נרחקין מאשר לפנינו ומאשר לאחרינו ומדבר עמי ושאלתי לו מתי יבא משיח ואמר לי כשיקיפו הר הזיתים עם כהנים ולקחתי כל הכהנים שמצאתי להקיף אולי בנייהם כך ואמר לי אליהו ראה כל הכהנים שאתה רואה מלובשים מעילים והולכים בניאות אין שום אחד מורע אהרן רק אחד שהוא הולך אחר כולם שנבזה להם והוא נמאס בעיניהם והולך בכנדים רעים ואינו חפץ בכבוד ומשים את עצמו כמי שאינו והוא חינוך ברגלו אחת ומצד אחד חסר עין אמר זהו כהן אמת מורע אהרן אמר רב היי חיי מזה שחקתי שבכולם לא היה כהן אלא אותו בעל מוס.

תרל"א. ומעשה ברבינו ר' מרדכי שהכה באגרופו את יהודי אמר הזרוע שהכה היהודי חשבר ושם ירו בחור שמונה בו בריה ושיברה לפי שנא' (איוב לא כא) אם הניפתי על יתום ידי (שם שם כב) כתפי משכמה תפול.

תרל"ב. (ב) כתיב (קהלת יב יב) ויותר מהמה בני הזהר כי אמרו (א) מי שגול מאחד מחמשה ואינו יודע ממי גול ממילא לא יצא ידי חובתו מן השמים עד שיתן לכל אחד ואחד וכת' (ויקרא ה כג) והשיב את הגזילה אשר גול כיון שאמר גזילה למה אמר גול אלא אם באותו יום שגול השיב אין להוסיף יותר עליו ואם לא השיב באותו שבוע או באותו חרש או יותר צריך להוסיף על הגזילה כפי מה שהיה מרובה מעת שחסרו עד שהשיב לו ויאמר אותו אדם לפי מה שידוע לשער עסק האיש כמה היה יודע להרויח באותו גול מן העת שנחסר עד שהשיב ולכד מזה יחשוב הצער אע"פ שכל זה לא הצריכתו התורה אבל לצאת ידי שמים צריך כל זה לחשוב הצער שהרי החובל חייב בחמשה ובשבת הוא עצבון כך בכאן ידע כמה צער לנגול יש ושיש לו ק' ליטריין ואינו חושש בליטרא שגול לו ויש אדם שיש לו אלף ליטריין ומצמצער על שלקח לו באותה ליטרא (ב)... ויש שיש לו מעט ולוקח לו והוא בחסרון מאכל ומשתה כי קודם שגולו מטנו היה אוכל ושותה לובש ומתעדרן ועתה חי חיי צער כל זה צריך לחשוב הגולן צער שגנר לו ולכל הנסמכין עליו וחסרון העידונים שגנר עליו ולתת להם לפי מה שגנר ולפי הנגולין

(ב) תק"ס וכל הקיפון הזה כפול לעיל ק"י כ"צ וכו'.

תרל"ב. (ב) בבא קמא ק"ג ב. (ג) צ"ל יותר ממי שיש לו הרבה מעט ממנו וכן הוא בס"י כ"ב.

כמו שאמרו (ג) הכל לפי המבייש ולפי המתבייש ולשלם הכסף וגם לקבל דין בגופו אם חדש או ב' חדשים יתענה כעניין העניוין וכסף שנשאר בו אפילו טרחו אינו חפץ לקבל וגם מוסיף שלו כנגד התענוגין שנהנה מאותו ממון ועניוין נגד התענוגין עליו אמרו (ד) ודונות נעשו לו כזכיות [דף ס"ד] (ה) אע"פ (ו) שהזכיר רבותינו (ז) . . . עומק התשובה הזאת כך היא לחפצים שלא יקרא לדין ואף בעולם הזה יקבל עונש ונקמה לפי שמקבל בעצמו עליו העניוין שהיו ראויין לו מן השמים רק אם מרבים גול אע"פ ששב באילו דברים שכתבנו הקב"ה מביא עליו כדרכו מפני שהרבים בקשו עליו נקמה ויקבל עליו שבר על העונשין שבאין עליו מן השמים כי מאחר שהוא מדעתו קבל עליו עניוין ותשובות שכתבנו אינו ראוי לקבל מן השמים וכת' (ירמיה ל יא) ונקמה לא אנקך פעמים ונקמה פעמים לא אנקך ומעשה באחר שגול לישראל והריות הרבה והיה מבין הגולל וידוע ועשה ככל מה שכתבנו וכל מה שהריות נתן לו שאין בידו שום הערמת רבית (ג) ויש גול של גוי שיבא לכמה רעות יותר מישראל לפי שאם יבא ישרי לשם יגולוהו וזהו (קהלת ט יח) חוטא אחד יאבד לשאר יהודים ויוריד הרבה טובה שהיה ליהודים באותה העיר.

תרלג. (א) רבי אומר מניין אתה אומר שכל מי שמשמר את השבת כתיקנה מעלין עליו כאילו שמר את כל השבתות מיום שברא הקב"ה את עולמו עד שיהיו המתים שנאמר (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת (ב) כי ששת ימים ולא האמר שבת בלבד אלא כל העושה מצוה אחת כהלכתה מעלין עליו כאילו זכה מבראשית ועד תהיית המחים לכך אין קץ לשכר הצדיקים וזהו (ג) ליום שכולו ארוך שאילו היו חיים לעולמי עולמים היו זוכים ולא היו חוטאים אותם שעמדו בנסיון ג' ור' פעמים שנאמר (בראשית ה א) זה ספר תולדות אדם כל תולדותיו שהם זוכים מעלין עליהן כאילו הן נבראו מעת שנברא אדם שנאמר תולדות אדם ביום ברא אלקים אדם הקיש תולדותיו לו כאילו אז ביום נבראו.

תרלד. תלמיד חכם ראה בחלום שהיו מביאין את וקן אחד בשמים אמר אנה אתם מביאין אותו וקן אמרו לעולם הבא באותו שבוע שחלם לאחר ג' ימים מת הזקן והספידו אותו תלמיד חכם והיה בוכה ומצטער עליו יותר מדאי אמר להם כך ראיתי בחלום שהוא בן העולם הבא חקר אחר מעשיו ואמרו שהיה נאמן ועני ולא דבר שקר ולא היה שומע שקרים וכששומע שקרים אם לא היה יכול למחות הולך מהם (א) והיה מצמצם בחול וקונה יין טוב לשבת לשכוח עמלו ויין למרי נפש ושתה וישכח רישו ועמלו לא יזכר.

תרלה. (ג) זקן אחד היה מדליק נרות בערב שבת בא איש אחד ואמר הנה עוד היום גדול (א) וכיבה הנרות אמר הזקן לא יאריך ימים וכן הוה.

תרלו. אשר היא טובה לך משבעה בנים (רות ד טו) וכת' (ש"א ב ה) עד עקרה ילדה שבעה וכת' (ירמיה טו ט) אמללה יולדת השבעה כי בוי ימים כל אחד עובר לאב ולאם (א) אם (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אם יש לאדם ז' בנים

(ב) ע"כ ס' הקל"ח וכו"ל ס' הקל"ט. (ג) ע"כ ס' הקל"ט וכו"ל ס' ח"י. (ד) כפול לקמן ס' סתמקפ"ב.

(ג) בבא קמא פ"ג ב'. (ד) יומא פ"ו ב'. (ה) צ"ל שלא הזכירו. (ו) צ"ל בפירוש. (ז) מביא אתה אומר. (ח) צ"ל ביני וביני בני ישראל אתה לעולם, ומלות: כי ששת ימים יש למחוק. (ב) קדושין ל"ט ב'.

תרלד. (ה) לשון הטור והב"י בשו"ע או"ח סי' רמ"ב ס"א.

תרלה. (ה) יעוין שבת כ"ג ב': וכלבד שלא יקדים ובשבלי הלקט סי' ג"ט ושו"ע או"ח סי' רס"ג ס"ד כי יש מחלוקת בזה.

תרלו. (ב) יש למחוק מלת: אם.

כל אחד עושה צורכי אביו יום אחד הקיש שבת לאב ואם כתי' (רות ד טו) אשר היא טובה לך משבעה בנים (ש"א ב ה) עקרה ילדה שבעה כי כל אחד עובד לאב ולאם (ב) כבני יעקב כי כל אחד היה עובד לו יום אחד (ג) י"א בנים ורועה אחד עובד וליצחק ואחר ליעקב ובשבת יעקב בעצמו ליצחק וכולם בשבת ליעקב וליצחק (ד) ולכך שמות שבטים באבני השוחם ובאבני החשן על כתפיו לכך בשבת (ישעיה נח יד) והאכלתיך נחלת יעקב אביך לכך אנשי (ה) . . . ו' חלקים ובשבת שוים (ו) וכן אנשי משמר. תרלו'. (א) יום טוב תחום שבת ד' אלפים אמה שהם קמ"ד אלפים אצבע הקטנה על קמ"ד אלפים שהם צ"ו אלף אצבע גדולה על צ"ו אלף שהם ק"ב אלפים אצבע שאצל גורל על ק"ב אלפים הרי קמ"ד אלף וצ"ו אלף וק"ב אלף הם ש"ס אלף הם ל"ו ריבוא היקף לר' רוחות קמ"ד ריבוא והאלכסון של ש"ס אלף על ש"ס אלף האלכסון ש"ס אלף וקמ"ד אלף הם תק"ד אלף והאלכסון השני תק"ד אלף ראשון ושני הרי שני אלכסונות אלף אלפים וח' אלפים כשיצטרפו יחריו חשבון אנורל ושאצל אנורל ואצבע קטנה (ב) אלה חשבונות לעומת העולם כיצד נגד לרקיע [ע"ב] קמ"ד אלף יום וז' אוררים בין רקיע לרקיע הן ז' אוררים הם אלף אלפים וח' אלפים ויריעות עשר של תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור (ג) והרי היריעות ושבת והרקיעים שוין וזהו ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו שבת השמים כסאי על הכרובים ותחום שבת כמניין העולם ולכך בשבתות וימים טובים ז' פעמים כסא גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם הרי הזכיר כסא וזהו כסא א' ה' בשמים הבין כסאו ב' וכסאו נכון ג' נכון כסאך מאז מעולם אתה הרי ד' המלך היושב על כסא רם ונשא הרי ה' זכות ומישור לפני כסאו הרי ו' וביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו הרי ז' כי בכל ז' רקיעים ענין כסאו זה כנגד זה, כס"א כסאי' וכסאי' כסאי' כסאי' כס"א כולם בנימטרי' תורה אין כסא בלא תורה וזהו (ג) או מלפני בראשית, דת וכס השית, ולכך קורין בתורה בשבת וז' פעמים בקרייה יושב הכרובים ולכך קורין ז' כאילו הושיבו שכינה על כסא הכרובים.

עינייני ספרים

תרל"ח. (ג) תפילין של יד אין להן אלא בית אחד ויש להכניס בזרוע עד כנגד לבו וימשוך את הרצועה ויקשור זרועו מעצמו והקשר יהיה כנגד לבו והתפילין של ד' בתים בראש ב' טפחים מראש חוטמו עד מקום הנחת תפילין וכן ב' טפחים מן התחלת הכתף עד מקום של הנחת תפילין כנגד ת"כ טפחים בלוחות עד מקום הכתיבה לומר שאסור ליגע באוחיות הקדש אם ימין הקדש לא ננעה בקדש כל שכן ימין הדיוט ואין ספר תורה נכתב משני עברי הקלף כי הסופר משים ידו על הקלף נמצא שפעמים מעבר האחר שם הקדש והרי ידו נסמכת מעבר האחר

(ה) י"ח סוכות חלקים כ"י. (ג) מכלן עד הדיוט נכתב לעיל קי' סל"ד ונכנסק הוא קי' טש"ה.

(ג) מדרש רבה בראשית פרשה פ"ד. (ג) צ"ל וי"ד בנים היו רועים ואחד עובד וליצחק ואחר ליעקב. (ד) סוטה ל"ו א' ויע"ש בירושלמי פ"ז. (ה) חסרון הנבר יש כאן ולא אדע לכון הדבר. (ו) סוכה ג"ה ב' וברש"י שם ד"ה בעצרת.

תרלו'. (ה) צ"ל תחום שבת וי"ט ד' כו'. (ג) כל הסימן הזה צריך תיקון והלשון מגומגם. (ג) פיוט בקדושת מוסף ליום הכפורים.